

Capitolul I

Interpretarea dreptului comunitar prin hotărârea preliminară

Secțiunea 1. Obiectul interpretării

A. Legislația comunitară

I. Cauza 111/75 *Impresa Costruzioni*

Hotărârea Curții din 20 mai 1976

Impresa Costruzioni comm. Quirino Mazzalai

împotriva

Ferrovia del Renon

Interpretarea legislației comunitare – Legislația comunitară direct sau indirect aplicabilă – Competența Curții de Justiție

Cauza 111/75 are ca obiect o cerere trimisă Curții, în aplicarea articolului 177 din Tratatul CEE, de către Tribunalul (*Tribunale*) din Trento (Italia), pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare în litigiul aflat pe rolul acestui Tribunal, între Impresa Costruzioni Comm. Quirino Mazzalai și Ferrovia del Renon, privind interpretarea articolului 6 paragraful 4 al celei de a doua Directive a Consiliului din 11 aprilie 1967 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – Structura și procedurile de aplicare ale sistemului comun privind taxa pe valoarea adăugată (67/228/CEE) JO nr. 71 din 14 aprilie 1967, p. 1303.

1. Prin ordonanța din 30 iunie 1975 (...) Tribunalul din Trento a trimis Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare întrebarea dacă „*articolul 6 paragraful 4 al celei de a doua Directive a Consiliului din 11 aprilie 1967 (JO nr. 71 din 14 aprilie 1967) trebuie interpretat în sensul că, în cazul prestării de servicii și, în special, în cazul contractelor de lucrări, faptul generator de taxe se produce la momentul în care serviciul este efectuat și că fiecare dintre statele membre este autorizat să identifice acest moment cu emiterea unei facturi sau cu o plată într-un cont, dacă emiterea facturii sau plata într-un cont are loc înainte de terminarea lucrării ori, ca în prezenta cauză, după terminarea acesteia.*”

(...)

6. În cursul procedurii, Guvernul italian a pus în discuție atât relevanța întrebării pentru soluționarea litigiului principal, cât și competența Curții, în special pentru că, pe de o parte, norma comunitară, în speță a doua Directivă, nu este direct aplicabilă și nu are, deci, efect direct și, pe de altă parte, litigiul privește, în esență, probleme de drept tranzitoriu asupra cărora norma comunitară nu se pronunță și care aparțin exclusiv dreptului național.

7. Potrivit articolului 177 din Tratatul CEE, Curtea de Justiție este competentă să hotărască, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea actelor adoptate de instituțiile Comunității, independent de faptul că acestea sunt direct aplicabile sau nu.

8. Întrebarea trimisă privește exclusiv interpretarea articolului 6 paragraful 4 din Directivă și, prin urmare, Curtea este competentă.

9. Mai mult, Curtea nu are competența de a aprecia relevanța întrebărilor trimise în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, care este bazat pe o clară separare a competențelor, lăsând instanțelor naționale sarcina de a decide, dacă, pentru a hotărî în cauzele pendinte în fața lor, recurgerea la procedura cererii pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare este utilă.

10. În plus, independent de efectele Directivei, în cauze cum este cea din speță, o interpretare a Directivei poate fi utilă instanței naționale pentru a se asigura că legea adoptată pentru implementarea acesteia este interpretată și aplicată conform cu exigențele dreptului comunitar (Cauza 32/74 *Haaga* [1974] ECR 1201).

11. Situația poate fi aceeași în ceea ce privește problemele de drept trazitoriu ridicate de litigiu.

12. Referitor la întrebarea ridicată, potrivit articolului 6 paragraful 4 al celei de a doua Directive a Consiliului din 11 aprilie 1967 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – Structura și procedurile de aplicare ale sistemului comun privind taxa pe valoarea adăugată, „faptul generator de taxe are loc la momentul în care serviciul este efectuat. Totuși, în cazul prestărilor de servicii a căror durată este nedeterminată sau depășește o anumită perioadă ori implică plăți în cont, se poate stabili că faptul generator a avut deja loc la momentul emiterii facturii sau, cel mai târziu, la momentul încasării plății în cont, pentru întreaga sumă facturată sau încasată.”

13. În timp ce prima parte a paragrafului stabilește regula generală, cea de-a doua parte prevede posibilitatea anumitor derogări de la această regulă.

14. Aceste derogări se aplică numai cazurilor în care plățile în cont sunt efectuate înaintea serviciului sau înainte ca serviciile să fi fost integral efectuate și, prin urmare, privesc numai o anticipare a momentului la care, potrivit primei părți, taxa este datorată.

15. Dimpotrivă, paragraful în discuție nu face nicio mențiune cu privire la posibilitatea de a stabili un moment diferit, ulterior celui la care serviciul sau serviciile sunt efectuate integral.

16. În consecință, dispozițiile naționale care prevăd că momentul la care serviciul este efectuat coincide cu acela al plății contrapartidei depășesc cadrul stabilit prin paragraful în discuție.

17. Prin urmare, este necesar să se răspundă că articolul 6 paragraful 4 al celei de a doua Directive nu poate fi interpretat în sensul că permite identificarea momentului la care serviciul este efectuat cu cel al emiterii facturii sau al încasării plății într-un cont, dacă aceste operațiuni au loc după îndeplinirea serviciului.

Pentru aceste motive,
CURTEA

pronunțându-se asupra întrebării trimise de Tribunalul din Trento prin Ordonanța din 30 iunie 1975, hotărâște:

Articolul 6 paragraful 4 al celei de a doua Directive a Consiliului din 11 aprilie 1967 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri nu poate fi interpretat în sensul că permite identificarea momentului la care serviciul este efectuat cu cel al emiterii facturii sau al încasării plății într-un cont, dacă aceste operațiuni au loc după îndeplinirea serviciului.

2. Cauza C-53/96 *Hermès International*

Hotărârea Curții din 16 iunie 1998

Hermès International

împotriva

FHT Marketing Choice BV

Interpretarea legislației comunitare – Interpretarea unui acord internațional încheiat de Comunitate – Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPs) – Competența Curții de Justiție

1. Prin hotărârea din 1 februarie 1996 (...) Curtea Districtuală (*Arrondissementsrechtbank*) Amsterdam a trimis Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, o întrebare privind interpretarea articolului 50 paragraful 6 din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (în continuare „Acordul TRIPs”), care figurează în Anexa 1 C la Acordul privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului (în continuare „Acordul OMC”), aprobat în numele Comunității, în ceea ce privește materiile care intră în competențele sale, în Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 (JO L 336, p. 1).

2. Această întrebare a fost ridicată în cadrul unui litigiu între Hermès International, societate în comandită pe acțiuni de drept francez (în continuare „Hermès”) și FHT Marketing Choice BV (în

continuare „FHT”), societate de drept olandez, cu privire la drepturile de marcă al căror titular este societatea Hermès.

Cadrul juridic

3. Articolul 99 din Regulamentul CE nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară (JO 1994, L 11, p. 1) prevede:

„Pot fi solicitate autorităților judiciare, inclusiv instanțelor competente în domeniul mărcilor comunitare, ale statului respectiv, chiar dacă, în temeiul prezentului regulament, o instanță competentă în domeniul mărcilor comunitare a unui alt stat membru are competență pentru a cunoaște fondul, măsurile provizorii și conservatorii prevăzute de legislația unui stat membru în ceea ce privește o marcă națională, în cazul unei mărci comunitare sau a unei cereri de înregistrare a unei mărci comunitare.”

4. În conformitate cu articolul său 143 alineatul (1), prezentul regulament a intrat în vigoare după 60 de zile de la data publicării în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene. Publicat la 14 ianuarie 1994, regulamentul a intrat, prin urmare, în vigoare la 15 martie 1994.

5. Articolul 1 din Decizia 94/800 prevede:

„Sunt aprobate în numele Comunității Europene, în ceea ce privește partea care intră în competența acesteia, următoarele acorduri și acte multilaterale:

- Acordul privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului, precum și Acordurile prevăzute în Anexele 1, 2 și 3 la acest Acord.”

6. Articolul 50 din Acordul TRIPs prevede:

„1. Autoritățile judiciare vor fi abilitate să solicite adoptarea de măsuri provizorii rapide și eficiente:

a) pentru a împiedica comiterea unui act care să aducă atingere unui drept de proprietate intelectuală și în special pentru a împiedica introducerea în circuitele comerciale care țin de competențele lor, a mărfurilor, inclusiv a mărfurilor importate imediat după vămuirea acestora;

b) pentru a păstra dovezile pertinente referitoare la presupusa încălcare.

2. Autoritățile judiciare vor fi abilitate să adopte măsuri provizorii fără ascultarea celeilalte părți în cazurile în care va fi necesar, în special atunci când orice întârziere poate cauza un prejudiciu ireparabil deținătorului dreptului sau atunci când există un risc de distrugere a dovezilor, care poate fi demonstrat.

3. Autoritățile judiciare vor fi abilitate să solicite reclamantului să le furnizeze orice dovadă accesibilă în mod rezonabil pentru a obține cu o certitudine suficientă convingerea că acesta este deținătorul dreptului și că i s-a adus atingere unui drept sau că această atingere este iminentă și să îi solicite constituirea unei cauțiuni sau garanții echivalente, suficiente pentru protejarea pârâtului și prevenirea abuzului.

4. În cazul în care măsurile provizorii au fost adoptate fără ascultarea celeilalte părți, părțile afectate vor fi anunțate cu privire la aceasta, fără întârziere, cel târziu după executarea măsurilor. La cererea pârâtului, se va efectua o revizuire, inclusiv a dreptului de a fi audiat, cu scopul de a decide, într-un termen rezonabil de la notificarea măsurilor, dacă acestea vor fi modificate, abrogate sau confirmate.

(...)

6. Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (4), măsurile provizorii adoptate pe baza alineatelor (1) și (2) vor fi abrogate sau vor înceta să producă efecte în alt mod, la cererea pârâtului, în cazul în care nu se inițiază o procedură care conduce la o decizie cu privire la fond într-un termen rezonabil care va fi stabilit de autoritatea judiciară care a adoptat aceste măsuri atunci când legislația unui membru o permite sau, în absența unei astfel de decizii, într-un termen care nu trebuie să depășească 20 de zile lucrătoare sau 31 de zile calendaristice, în cazul în care termenul respectiv este mai lung.

(...)”

7. Actul final care reia rezultatele negocierilor comerciale multilaterale ale Runderi Uruguay (denumit în continuare „actul final”) și, sub rezerva încheierii, Acordul OMC au fost semnate la

Marrakech, la 15 aprilie 1994, de către reprezentanții Comunității și ai statelor membre.

8. Articolul 289 alineatul (1) din Codul olandez de procedură civilă (denumit în continuare „codul”) prevede:

„În toate cauzele în care, ținând seama de interesele părților, se impune o măsură provizorie imediată, din motive de urgență, cererea poate fi depusă la o ședință pe care președintele o va ține în acest scop în zilele lucrătoare pe care o va stabili în acest sens.”

9. În această situație, articolul 290 alineatul (2) din cod prevede că părțile pot să se înfățișeze de bună voie în fața președintelui, pentru adoptarea de măsuri provizorii prin ordonanță președințială, reclamantul trebuind să fie reprezentat la ședință de un avocat, în vreme ce pârâtul poate să se înfățișeze personal sau să fie reprezentat de un avocat.

10. Conform articolului 292 din cod, măsura de urgență adoptată de președinte nu antepronunță analizarea fondului acțiunii principale.

11. În cele din urmă, în temeiul articolului 295 din cod, orice acțiune împotriva deciziei provizorii poate fi depusă în fața curții de apel (*Gerechtshof*) în două săptămâni de la pronunțarea acesteia.

Litigiul principal

(...)

21. (...) Instanța națională a decis să suspende judecata și să trimită următoarea întrebare Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare:

„O decizie provizorie, precum cea care este, de exemplu, avută în vedere la articolele 289 și următoarele din Codul de procedură civilă, care permite să i se solicite președintelui instanței o decizie imediat aplicabilă, intră sub incidența noțiunii de măsură provizorie în sensul articolului 50 din Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală?”

Competența Curții

22. Guvernele olandez, francez și al Regatului Unit au susținut că Curtea de Justiție nu are competența de a răspunde la întrebare.

23. În această privință, acestea fac trimitere la considerentul 104 din Avizul 1/94, din 15 noiembrie 1994 (ECR I-5267), în care Curtea a considerat că dispozițiile Acordului TRIPs referitoare la „mijloacele pentru asigurarea respectării proprietății intelectuale”, precum articolul 50, sunt, în principal, de competența statelor membre și nu de cea a Comunității, pe motiv că, la data pronunțării acestui aviz, Comunitatea nu își exercitase competența sa internă în acest domeniu – cu excepția Regulamentului (CEE) nr. 3842/86 al Consiliului, din 1 decembrie 1986, de stabilire a măsurilor de interzicere a punerii în liberă circulație a mărfurilor contrafăcute (JO L 357, p. 1). Conform guvernului olandez, francez și cel al Regatului Unit, întrucât Comunitatea nu a mai adoptat alte măsuri de armonizare în domeniul în cauză, articolul 50 din Acordul TRIPs nu intră în sfera de aplicare a dreptului comunitar și, prin urmare, Curtea nu are competența să-l interpreteze.

24. Trebuie subliniat, totuși, că Acordul OMC a fost încheiat de Comunitate și ratificat de statele membre, fără ca obligațiile lor corespunzătoare față de alte părți contractante să fie repartizate între ele.

25. Fără a fi necesar să se determine întinderea obligațiilor pe care Comunitatea și le-a asumat încheind Acordul, trebuie, deopotrivă, menționat că la momentul semnării, la 15 aprilie 1994, a Actului Final și a Acordului OMC de către Comunitate și statele membre, Regulamentul nr. 40/94 era în vigoare de o lună.

26. Articolul 50 paragraful 1 din Acordul TRIPs cere ca autoritățile judiciare ale părților contractante să fie autorizate să dispună „măsuri provizorii” pentru protejarea intereselor deținătorilor drepturilor de marcă conferite prin legislația acestor părți. În acest scop, articolul 50 prevede diverse reguli de procedură aplicabile cererilor privind adoptarea unor astfel de măsuri.

27. În temeiul articolului 99 din Regulamentul nr. 40/94, drepturile rezultând din marca comunitară pot fi protejate prin adoptarea de „măsuri provizorii și conservatorii.”

28. Este adevărat că măsurile avute în vedere prin această din urmă dispoziție, precum și regulile de procedură referitoare la aceasta, sunt cele prevăzute în legea națională a statului membru interesat pentru marca națională. Totuși, întrucât Comunitatea este parte la Acordul TRIPs și acest Acord se aplică mărcii comunitare, autoritățile judiciare la care se referă articolul 99 din Regulamentul nr. 40/94, atunci când sunt chemate să aplice regulile naționale în scopul de a dispune măsuri provizorii pentru protejarea drepturilor rezultând dintr-o marcă comunitară, sunt obligate să o facă, în măsura în care este posibil, în lumina literei și a scopului articolului 50 din Acordul TRIPs (a se vedea, prin analogie, Cauza C-286/90 *Poulsen și Diva Navigation* [1992] ECR I-6019, pct. 9; Cauza C-61/94 *Comisia c. Germania* [1996] ECR I-3989, pct. 52).

29. Rezultă că, în orice caz, Curtea are competența de a interpreta articolul 50 din Acordul TRIPs.

30. Considerentelor ce preced nu li se poate opune argumentul că litigiul principal privește mărci a căror înregistrare internațională desemnează Beneluxul.

31. În primul rând, îi revine exclusiv instanței naționale sesizate cu litigiul, care trebuie să-și asume responsabilitatea deciziei judiciare ulterioare, competența de a aprecia necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe hotărârea sa. În consecință, dacă întrebarea care i-a fost trimisă privește o dispoziție pe care are competența de a o interpreta, Curtea de Justiție este, în principiu, obligată să se pronunțe (Cauzele Reunite C-297/88 și C-197/89 *Dzodzi* [1990] ECR I-3763, pct. 34 și 35; Cauza C-231/89 *Gmurzynska-Bscher* [1990] ECR I-4003, pct. 19 și 20).

32. În al doilea rând, dacă o dispoziție poate fi aplicată atât situațiilor care se includ în câmpul de aplicare al dreptului național, cât și situațiilor care se includ în câmpul de aplicare al dreptului comunitar, este în mod clar în interesul Comunității ca, în scopul de a evita viitoarele divergențe de interpretare, această dispoziție să fie interpretată uniform, oricare ar fi condițiile în care urmează să fie aplicată (Cauza C-130/95 *Giloy c. Hauptzollamt Frankfurt am Main-Ost* [1997] ECR I-4291, pct. 28; Cauza C-28/95 *Leur-Bloem c. Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen* [1997] ECR I-4161,

pct. 34). În speță, așa cum s-a arătat la punctul 28, articolul 50 din Acordul TRIPs se aplică mărcilor comunitare, precum și mărcilor naționale.

33. Prin urmare, Curtea are competența de a se pronunța asupra întrebării puse de instanța națională.

(...)

3. Cauza 152/83 *Demouche și alții*

Hotărârea Curții (Camera a patra) din 6 octombrie 1987

Marcel Demouche și alții

împotriva

Fonds de garantie automobile și Bureau central français

Interpretarea legislației comunitare – Convenție între birourile naționale de asigurări prevăzută de Directiva Consiliului nr. 72/166/CEE din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi – Lipsa competenței Curții de Justiție

1. Prin hotărârea din 6 iulie 1983 (...) Tribunalul de mare instanță (*Tribunal de grande instance*) din Colmar (Franța) a trimis Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare privind interpretarea Convenției tip între birouri din 17 decembrie 1953 și a Convenției complementare din 16 octombrie 1972, încheiate între birourile naționale de asigurări, referitoare la asigurarea de răspundere civilă auto.

(...)

Competența Curții

15. Biroul Central Francez, pârât în procedura principală, Guvernul Marii Britanii, Guvernul danez și Comisia (Comunităților Europene) susțin, în observațiile lor scrise, că Curtea nu are

competența de a interpreta dispozițiile la care se referă întrebarea pusă de instanța națională, întrucât convențiile între birourile centrale, fiind încheiate între organisme de drept privat, constituie convenții private și nu au, prin urmare, caracterul unui act adoptat de o instituție a Comunității în sensul articolului 177 din Tratatul CEE.

16. Biroul Central German, reclamant în procedura principală, a susținut că, dimpotrivă, Curtea are competența de a interpreta convențiile în discuție, opinie la care s-a raliat Biroul Central Francez în cursul audierii. Potrivit acestora, intrarea în vigoare a Directivei 72/166 depinde de încheierea unei convenții complementare între birourile centrale ale statelor membre și durata acestei convenții determină perioada de aplicabilitate a Directivei; astfel, scopul acestei Directive nu poate fi îndeplinit în lipsa convenției în discuție. Mai mult, anexarea Convenției complementare din 1973 la Decizia Comisiei 74/167 dovedește legătura convențiilor în discuție cu actele comunitare care reglementează materia.

17. Trebuie relevat, în această privință, că, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE „Curtea de Justiție este competentă să hotărască, cu titlu preliminar, cu privire la (...) b) validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile Comunității (...).” Trebuie, deci, să se examineze dacă, Convenția complementară din 16 octombrie 1972, a cărei interpretare este cerută de instanța națională, trebuie să fie considerată ca un act adoptat de o instituție a Comunității în sensul acestei dispoziții.

18. (...) Convenția complementară a fost negociată și încheiată de asociațiile naționale ale asigurătorilor, care sunt organisme guvernate de dreptul privat și acționează în cadrul funcțiilor ce le sunt conferite prin statutele lor și legislația națională căreia îi sunt supuse.

19. Convenția nu poate, prin urmare, să fie considerată ca un act adoptat de o instituție a Comunității, întrucât nicio instituție sau organ comunitar nu a participat la încheierea acestui act. Faptul că încheierea acestei Convenții a fost prevăzută ca o condiție pentru intrarea în vigoare a Directivei Consiliului 72/166 și că durata aplicabilității Directivei menționate este condiționată de durata

Convenției complementare nu schimbă natura acestei Convenții, ca act adoptat de asociații private.

20. Acest considerent nu poate fi modificat de faptul că, printr-o recomandare și prin decizii succesive, Comisia a constatat, de fiecare dată, conformitatea Convențiilor complementare în discuție cu exigențele Directivei, și nici de faptul că una dintre aceste Convenții a fost anexată la una dintre deciziile Comisiei și publicată cu aceasta în Jurnalul Oficial. Comisia numai a constatat că au fost îndeplinite condițiile prevăzute în articolul 2 paragraful 2 din Directiva Consiliului, constatare care nu echivalează nici cu încorporarea convenției în textul Deciziei și nici cu transformarea sa într-un act comunitar.

21. Ținând cont de considerentele ce preced, trebuie să se constate că Curtea nu are competența de a se pronunța, cu titlu preliminar, asupra întrebării trimise de instanța națională.

Pentru aceste motive,
CURTEA (Camera a patra)

pronunțându-se asupra întrebării care i-a fost trimisă de către Tribunalul de mare instanță din Colmar prin hotărârea din 6 iulie 1983, hotărăște:

Curtea nu are competența de a se pronunța asupra întrebării adresate de instanța națională.

4. Cauza C-302/04 Ynos

Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 10 ianuarie 2006

Ynos kft

împotriva

János Varga

Legislație națională adoptată pentru conformarea cu o directivă de către un stat terț (ne-membru) după încheierea acordului de

asociere cu Comunitățile Europene și înainte de aderarea la Uniunea Europeană – Lipsa competenței Curții de Justiție

Cauza C-302/04 are ca obiect o cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 234 din Tratatul CE, trimisă de către Curtea Orașului (*Városi Bíróság*) Szombathelyi (Ungaria), prin decizia din 10 iunie 2004 (...).

1. Cererea pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 6 paragraful 1 al Directivei Consiliului 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, în continuare „Directiva”).

2. Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între societatea Ynos kft (în continuare „Ynos”), care exercită activitatea de agent imobiliar, și dl. Varga, cu privire la executarea unui contract de agenție pentru vânzarea unei proprietăți imobiliare.

(...)

Întrebările trimise pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare

(...)

29. (...) Curtea Orașului Szombathelyi a decis să suspende judecata și să trimită următoarele întrebări Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare:

(...)

„3) *Din punct de vedere al aplicării dreptului comunitar, faptul că litigiul a intervenit înainte de aderarea Republicii Ungaria la Uniunea Europeană, dar după adaptarea legislației naționale la Directivă, are vreo relevanță?*”

Competența Curții

30. Prin a treia întrebare, la care trebuie să se răspundă în primul rând, instanța națională întreabă, în esență, dacă Curtea este competentă să răspundă la primele două întrebări. Faptele din litigiul principal sunt anterioare aderării Republicii Ungaria la

Uniunea Europeană, dar după armonizarea sistemului legal al acestui stat la Directivă.

Observațiile supuse Curții

31. Guvernul maghiar și Comisia Comunităților Europene afirmă că Directiva nu este aplicabilă litigiului principal, ale cărui fapte sunt anterioare aderării Republicii Ungaria la Uniunea Europeană. Ei susțin că acest litigiu trebuie rezolvat prin aplicarea normelor juridice naționale în vigoare la momentul încheierii contractului în discuție și al nașterii litigiului menționat.

32. Potrivit Guvernului ceh, faptul că procedura în fața instanței naționale a început înaintea aderării Republicii Ungaria nu este, în sine, determinant. Ceea de contează este că raportul juridic din procedura principală a luat sfârșit înaintea acestei aderări.

33. Guvernele spaniol, leton și austriac susțin, în schimb, că, de la aderarea la Uniunea Europeană, instanțele naționale ale noului stat membru sunt obligate, într-un caz cum este cel din litigiul principal, să interpreteze dispozițiile din dreptul național, destinate să armonizeze dreptul național cu Directiva, în lumina acesteia din urmă. Dacă o întrebare trimisă pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare emană de la o instanță națională în sensul articolului 234 din Tratatul CE, Curtea trebuie, în principiu, să îi răspundă. Guvernul leton menționează, de asemenea, că, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea este competentă să hotărască asupra cererilor pentru pronunțarea hotărârilor preliminare care privesc dispoziții comunitare, în situațiile în care faptele din procedura principală se situează în afara câmpului de aplicare al dreptului comunitar, dar în care dispozițiilor dreptului comunitar le-a atribuit aplicabilitate dreptul național (Cauzele Reunite C-297/88 și C-197/89 *Dzodzi* [1990] ECR I-3763, pct. 36; Cauza C-130/95 *Giloy* [1997] ECR I-4291, pct. 23). Guvernul leton precizează, în această privință, că dacă o dispoziție a legislației naționale este identică în conținut cu o dispoziție a dreptului comunitar, aceste două dispoziții trebuie să primească o interpretare unitară, independent de chestiunea de a ști dacă aderarea unui stat membru la Uniunea Europeană a intervenit

înainte sau după armonizarea legislației naționale a acestui stat cu dreptul comunitar.

Constatările Curții

34. Potrivit deciziei de trimitere, prin primele două întrebări, Curtea Orașului Szombathelyi solicită interpretarea de către Curte a articolului 6 paragraful 1 din Directivă, în scopul de a aprecia câmpul de aplicare al regulilor dreptului național.

35. Trebuie, totuși, subliniat că decizia de trimitere arată că faptele din litigiul principal sunt anterioare aderării Republicii Ungaria la Uniunea Europeană.

36. Or, Curtea este competentă să interpreteze numai Directiva, în ceea ce privește aplicarea acesteia într-un nou stat membru, începând de la data aderării acestuia din urmă la Uniunea Europeană (Cauza C-321/97 *Andersson și Wåkerås-Andersson* [1999] ECR I-3551, pct. 31).

37. În acest caz, întrucât faptele din litigiul principal sunt anterioare aderării Republicii Ungaria la Uniunea Europeană, Curtea nu are competența de a interpreta Directiva.

38. În lumina considerentelor ce preced, răspunsul la cea de-a treia întrebare trimisă pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare trebuie să fie că, în circumstanțe cum sunt cele ale litigiului principal, ale cărui fapte sunt anterioare aderării unui stat la Uniunea Europeană, Curtea nu are competența de a răspunde la primele două întrebări.

Pentru aceste motive,
CURTEA (Marea Cameră)
hotărăște:

În circumstanțe cum sunt cele ale litigiului principal, ale cărui fapte sunt anterioare aderării unui stat la Uniunea Europeană, Curtea de Justiție nu are competența de a răspunde la primele două întrebări.

B. Dispoziții ale dreptului național care fac referire la legislația comunitară

5. Cauzele Reunite C-297/88 și C-197/89 *Dzodzi*

Hotărârea Curții din 18 octombrie 1990

Massam Dzodzi

împotriva

Statului belgian

Interpretarea legislației comunitare – Dispoziții ale dreptului național care fac referire la legislația comunitară – Competența Curții de Justiție

1. Prin hotărârea din 5 octombrie 1988 (...) Tribunalul de primă instanță (*Tribunal de première instance*) din Bruxelles, în cursul unei proceduri urgente, a trimis Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, trei întrebări privind, pe de o parte, dreptul de ședere pe teritoriul unui stat membru al soțului unui resortisant al aceluși stat și, pe de altă parte, dreptul acestui soț de a rămâne pe teritoriul aceluși stat în condițiile prevăzute în Regulamentul CEE nr. 1251/70 al Comisiei din 29 iunie 1970 privind dreptul lucrătorilor de a rămâne pe teritoriul unui stat membru după ce au ocupat un loc de muncă (JO L 142, p. 24) și, în fine, dreptul de ședere și de a rămâne pe teritoriul unui stat membru al soțului unui resortisant al altui stat membru.

2. Prin ordonanța din 16 mai 1989 (...) Curtea de apel (*Cour d'appel*) din Bruxelles, în cursul apelului introdus contra ordonanței menționate a Tribunalului de primă instanță, a trimis Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări suplimentare privind articolele 8 și 9 din Directiva Consiliului 64/221/CEE din 25 februarie 1964 privind coordonarea măsurilor speciale referitoare la circulația și șederea străinilor justificate de rațiuni de ordine publică, securitate

publică și sănătate publică (JO L 64, p. 850) și, mai exact, privind condițiile în care persoanele vizate prin directivă pot contesta în fața judecătorului național un refuz de a emite un permis de ședere sau o măsură de expulzare de pe teritoriul unui stat membru.

3. Aceste întrebări au fost ridicate în cadrul unui litigiu între reclamanta și apelanta din procedura principală, d-na Massam Dzodzi, cetățean togolez și văduva d-lui Julien Herman, de naționalitate belgiană, și statul belgian, care a refuzat să îi recunoască un drept de ședere sau de a rămâne pe teritoriul său.

4. Articolul 40 din Legea belgiană din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriul statului, șederea, stabilirea și expulzarea străinilor (Monitorul Belgian din 31 decembrie 1980, p. 14584) stabilește că „în afara cazurilor în care se prevede altfel în această lege, următoarele persoane sunt, indiferent de cetățenia lor, asimilate cu străinii din interiorul Comunității Europene: (1) soțul unui astfel de străin; (...) Soțul unei persoane de naționalitate belgiană este, de asemenea, asimilat.”

(...)

6. Făcând obiectul unui ordin de a părăsi teritoriul belgian, d-na Dzodzi a formulat, în fața Tribunalului de primă instanță din Bruxelles, o cerere privind suspendarea executării acestei decizii și dispunerea ca statul belgian să emită, sub sancțiunea daunelor cominatorii, pentru reclamantă, un permis de ședere valabil pe o durată de cinci ani.

7. În aceste condiții, Tribunalul de primă instanță din Bruxelles a decis să suspende procedura până la momentul în care Curtea de Justiție se va pronunța, cu titlu preliminar, cu privire la întrebările următoare.

(...)

C – Întrebare subsidiară

Articolul 40 din Legea belgiană din 15 decembrie 1980 asimilează soțul unui resortisant belgian cu resortisanții comunitari. Dacă, în consecință, la primele două întrebări se va răspunde negativ (*primele două întrebări privesc dreptul de ședere și dreptul de a rămâne pe teritoriul statului al unui resortisant extraco-*

munitar, soț al unui resortisant belgian – n.n.) exclusiv pentru motivul naționalității belgiene a defunctului, reclamanta ar putea revendica un drept de ședere sau un drept de a rămâne pe teritoriul statului, dacă soțul său decedat ar fi fost resortisant al unui alt stat membru al Comunității?

8. D-na Dzodzi a introdus apel împotriva acestei ordonanțe pentru motivul că instanța nu s-a pronunțat în prealabil cu privire la admisibilitatea cererii cu care era sesizată și a refuzat să ia măsurile provizorii de natură să protejeze drepturile reclamantei.

9. Prin ordonanța din 16 mai 1989, Curtea de apel din Bruxelles a dispus ca statul belgian să emită pentru reclamantă un permis de ședere provizoriu, valabil până la finalizarea procedurii urgente și a trimis următoarele două întrebări suplimentare Curții pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare:

„1) Directiva Consiliului 64/221 din 25 februarie 1964 conferă resortisanților unui stat membru care fac obiectul unei decizii de intrare, de refuz al emiterii ori de refuz la reînnoirii unui permis de ședere ori al unei decizii de expulzare de pe teritoriu, dreptul de a introduce căile de atac deschise naționalilor statului interesat împotriva actelor administrative (articolul 8). În Belgia, cetățenii acestui stat aflați în pericolul unei vătămări iminente care le-ar putea fi cauzată printr-un act administrativ, a cărui legalitate poate fi contestată, pot sesiza Președintele Tribunalului de primă instanță, în temeiul articolului 584 din Codul judiciar, cu o procedură în scopul de a se dispune ca autoritatea publică să ia măsurile de conservare a intereselor lor aflate în pericol sau de a suspenda provizoriu efectele actului contestat.

Este permis, în lumina cerințelor anterior menționate prevăzute în Directiva 64/221, să se interzică beneficiarilor acestei directive recurgerea la procedura urgentă?

2) Trebuie ca articolul 9 din Directivă să fie interpretat în sensul că persoana interesată trebuie să poată beneficia de o cale de atac care să îi permită să ceară de urgență intervenția unei instanțe naționale, prealabil executării măsurii contestate, în scopul de a obține în timp util măsurile de protecție a drepturilor puse în pericol?

(...)

Întrebările privind interpretarea dreptului comunitar devenit aplicabil prin articolul 40 din Legea belgiană din 15 decembrie 1980 (a treia întrebare pusă de Tribunalul de primă instanță din Bruxelles și întrebările puse de Curtea de apel din Bruxelles) ”

Competența Curții

29. Statul belgian și Comisia susțin că singura chestiune în discuție este aplicarea dreptului intern belgian, Comisia arătând, în special, că o dispoziție de natura celei conținute în articolul 40 din legea națională nu are niciun efect asupra câmpului de aplicare al dreptului comunitar. Statul belgian a cerut Curții să decidă că nu are competența de a răspunde la aceste întrebări.

30. Dimpotrivă, d-na Dzodzi susține că litigiul principal pune în discuție, datorită articolului 40 din legea națională, dispozițiile comunitare. Îi revine Curții competența de a se pronunța asupra chestiunilor de interpretare ridicate într-un asemenea litigiu, în scopul de a evita dezvoltarea divergențelor între jurisprudența Curții de Justiție și jurisprudența instanțelor naționale privind interpretarea dispozițiilor comunitare.

31. Conform articolului 177 din Tratatul CEE, Curtea este competentă să hotărască, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea acestui Tratat și a actelor adoptate de instituțiile Comunității.

32. Paragrafele 2 și 3 ale articolului 177 prevăd că, în cazul în care o chestiune privind interpretarea unei dispoziții a dreptului comunitar se invocă în fața unei instanțe dintr-un stat membru, această instanță are facultatea sau, în cazul unei instanțe ale cărei hotărâri nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, obligația de a sesiza Curtea, dacă apreciază că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța o hotărâre.

33. Procedura prevăzută în articolul 177 din Tratatul CEE este, prin urmare, un instrument de cooperare între Curtea de Justiție și instanțele naționale, prin care Curtea de Justiție furnizează instanțelor naționale elementele de interpretare a dreptului comunitar care le sunt necesare pentru a soluționa litigiile pe care sunt chemate să le rezolve.

34. Rezultă că le revine exclusiv instanțelor naționale, care sunt sesizate cu litigiul și care trebuie să-și asume responsabilitatea deciziei judiciare ulterioare, competența de a aprecia, în lumina circumstanțelor particulare ale fiecărei cauze, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe hotărârea lor, cât și pertinenta întrebărilor pe care le pun Curții.

35. În consecință, în măsura în care întrebările puse de instanțele naționale privesc interpretarea unei dispoziții a dreptului comunitar, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe.

36. Nu rezultă nici din redactarea articolului 177 și nici din scopul procedurii instituite prin acest articol că autorii Tratatului au avut intenția de a exclude din competența Curții cererile pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare privind o dispoziție comunitară, în cazul particular în care dreptul național al unui stat membru se referă la conținutul acestei dispoziții pentru a determina regulile aplicabile într-o situație pur internă a acestui stat.

37. Dimpotrivă, există, pentru ordinea juridică comunitară, un interes evident ca, pentru a evita diferențele de interpretare viitoare, orice dispoziție de drept comunitar să primească o interpretare uniformă, indiferent de condițiile în care ea urmează să fie aplicată.

38. Întrucât competența Curții prevăzută în articolul 177 are ca obiectiv asigurarea interpretării unitare, în toate statele membre, a dispozițiilor dreptului comunitar, Curtea se limitează la a deduce din litera și din spiritul acestor dispoziții înțelesul normelor comunitare în cauză. Ulterior, le revine exclusiv instanțelor naționale competența de a aplica dispozițiile dreptului comunitar astfel interpretate, ținând cont de circumstanțele de fapt și de drept ale cauzei cu care ele sunt sesizate.

39. În consecință, în cadrul repartizării funcțiilor jurisdicționale între instanțele naționale și Curtea de Justiție, prevăzută în articolul 177, Curtea hotărăște cu titlu preliminar, fără a trebui, în principiu, să cerceteze circumstanțele în care instanțele naționale au fost determinate să pună întrebările și să propună aplicarea dispoziției dreptului comunitar pe care i-au cerut să o interpreteze.

40. Situația ar fi diferită numai dacă ar fi evident fie că procedura prevăzută în articolul 177 a fost deturnată de la scopul său